

Lokale ambtenaren gefrustreerd over vriendjespolitiek in bouwdoSSIERS

DE STANDAARD – 4 augustus 2023

Familieleden van politici zouden in sommige gemeenten makkelijker aan een vergunning voor hun bouwplannen raken. — © Fred Debrock

Bijna de helft van de lokale diensten Stedenbouw vermoedt dat er sprake is of was van een belangenconflict in het beleid, blijkt uit een anonieme rondvraag. Vooral bij kleinere gemeenten is er frustratie. ‘Afhankelijk van de politieke strekking worden dossiers geweigerd of vergund.’

Verschillende Vlaamse burgemeesters en schepenen zetten hun lokale ambtenaren onder druk om bepaalde bouwdoSSIERS goed te keuren in het voordeel van familieleden of kennissen. Of ze zijn zelf actief op hun eigen vastgoedmarkt en profiteren daarbij van hun politieke voorkennis. Die geruchten doen lokaal al heel vaak de ronde, maar nu getuigen meerdere lokale ambtenaren Stedenbouw daar zelf ook over in de masterproef van Yannick Willemstein, die intussen afgestudeerd is als stedenbouwkundige aan de Universiteit Antwerpen.

Willemstein stuurde in april een anonieme enquête naar de e-mailadressen van alle lokale diensten Omgeving van de 300 gemeenten in Vlaanderen. Die diensten beoordelen onder meer de vergunningsaanvragen voor wie wil bouwen, waarna de politiek een beslissing

neemt. De vragen werden beantwoord door het hoofd van de lokale dienst Omgeving of door anderen met een vergelijkbare functie. Uiteindelijk liepen er 119 bruikbare antwoorden binnen, goed voor 40 procent van alle Vlaamse gemeenten. Daaruit blijkt dat 46 procent van de lokale diensten Stedenbouw en Omgeving ‘belangenvermenging vermoedt’ bij het lokale politieke vastgoedbeleid. Ook de nieuwssite Apache berichtte daar eerder al over.

Zwaar op de maag

‘Zelf had ik nooit verwacht dat zoveel mensen zouden antwoorden’, geeft Willemstein aan. ‘Het toont dat het onderwerp zwaar op de maag ligt bij de omgevingsambtenaren. Velen vroegen mij expliciet om bijzonder voorzichtig om te gaan met de info, uit angst voor de mogelijke reactie van hun burgemeester of schepenen.’ Zijn promotor, professor ruimtelijke planning Tom Coppens (UAntwerpen), benadrukt dat de enquête ‘volgens de regels van de kunst’ verliep. Met die nuancering dat ‘het wel degelijk gaat over percepties van betrokkenen’ en dus absoluut niet over bewijzen.

Die percepties lagen soms heel ver uit elkaar, stelde Willemstein vast. ‘Sommige diensten zeiden meteen dat er bij hen niets aan de hand is.’ Zo gaf geen enkele gemeente boven de 50.000 inwoners aan dat er een vermoeden van belangenvermenging is. Maar vooral in kleinere gemeenten, met minder dan 10.000 inwoners, waren er duidelijk soms frustraties.

De helft van de vermoedens van de lokale ambtenaren gaat over recente dossiers, de andere helft over dossiers uit het verleden. In 58 procent van de gevallen zou een schepen betrokken zijn, in 18 procent de burgemeester. Verder zou het gaan om gemeenteraadsleden, ambtenaren of meerdere beleidsmakers.

Daarbij gaf 41 procent van de respondenten aan dat de betrokken politici aangesloten zijn bij CD&V. Dat is niet helemaal onlogisch, aangezien de christendemocraten nog altijd de meeste lokale beleidsmakers tellen. Een kwart van de diensten verwees naar Open VLD, gevolgd door de N-VA met 18 procent. Uit de enquête blijkt bovendien ook dat de meerderheid van de lokale besturen volgens de omgevingsdiensten eigenlijk wel op de hoogte is van de belangenvermenging. Alleen wordt er amper actie ondernomen.

Onder druk gezet

Maar waar gaat het precies over in die vermoedens? De ambtenaren verwijzen in de eerste plaats naar vriendjespolitiek. Ze stellen vast dat familieleden van politici soms een vergunning krijgen voor bepaalde bouwplannen, terwijl andere, gelijkaardige plannen tegengehouden worden. Of dat een bouwopdracht in de gemeente naar een bevriende projectontwikkelaar of architect gaat.

De omgevingsambtenaren kregen ook de kans om in een open vraag – volledig anoniem – hun verhaal te doen over de mogelijke belangenconflicten. Daar komen soms heel straffe verhalen naar voren, die *De Standaard* voor alle duidelijkheid niet kan dubbelchecken. Een ambtenaar getuigt dat een schepen een bouwvallig pand aankocht in de gemeente, terwijl hij al op de hoogte was dat de gemeente vervolgens het ruimtelijk uitvoeringsplan zou aanpassen. Daardoor zou de grond veel meer waard worden. Diezelfde schepen legde vervolgens ook verschillende keren het negatieve advies van de gemeentelijke omgevingsambtenaar naast zich neer.

Een andere getuigenis spreekt over een schepen van Ruimtelijke Ordening die tegelijk ook bouwpromotor is in de eigen gemeente. Vóór de schepen in de politiek stapte, werden zijn

bouwplannen voor een huis telkens geweigerd na meerdere negatieve adviezen van de gemeentelijke ambtenaar. Maar na de aanstelling als schepen werd de omgevingsambtenaar meteen onder druk gezet om het dossier alsnog goed te keuren.

‘In sommige getuigenissen geven de ambtenaren expliciet aan dat ze al op voorhand onder druk gezet worden door hun burgemeester of schepenen om het advies zo op te stellen dat het zeker goedgekeurd wordt’, zegt Willemstein. Het gaat dan bijvoorbeeld ook om bouwdoSSIERS van vrienden en familieleden.

Nefast voor de motivatie

De neiging om het eigen kiespubliek iets te gunnen en zo in de gratie te komen, leidt er volgens een ambtenaar toe dat de situatie alleen maar verergert in de aanloop naar lokale verkiezingen van 2024. Het is meteen ook nefast voor het werk van plichtbewuste ambtenaren die hun motivatie om te werken voor gemeentebesturen en lokale politici steeds meer dreigen te verliezen. Een andere ambtenaar klinkt intussen zelfs berustend. ‘Afhankelijk van de politieke strekking zie je dossiers in beroep geweigerd of vergund worden. Belangenvermenging heeft en zal altijd blijven bestaan.’